

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมุนไพรไทยเป็นพืชท้องถิ่นเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั่วไปในทุกภาค เนื่องจากหาได้ง่าย ราคาถูกและปลอดภัย นอกจากนี้สมุนไพรยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและประเทศชาติได้อีกด้วย (วิฑูรย์ พลาวุฒิ, 2539, หน้าคำนำ) มนุษย์คุ้นเคยกับสมุนไพรมานานแล้ว แม้ในบางช่วงความสนใจสมุนไพรอาจลดน้อยลงไปบ้าง แต่ปัจจุบันมีความสนใจเกี่ยวกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติกันมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านรักษาโรค อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสำอางและสารที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ และจากการที่รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขได้ส่งเสริมให้มีการใช้สมุนไพรภายในหมู่บ้านเพื่อใช้เป็นยาบำบัดรักษาโรค การกระทำดังกล่าวจะเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนหันมาสนใจสมุนไพรใช้สมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ เพื่อเป็นยารักษาโรค อาหาร เครื่องดื่มและเครื่องสำอางกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติยังก่อให้เกิดอาการพิษและผลข้างเคียงได้น้อยกว่าสารสังเคราะห์ (วันดี กฤษณพันธ์, 2536, หน้าคำนำ) กระแสความนิยมในเรื่องของสมุนไพรไทยกำลังเป็นที่สนใจทั้งในหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน ดังจะเห็นได้จากการมีมาตรการที่ชัดเจนในการสนับสนุน ส่งเสริมในเรื่องของสมุนไพร เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มกันของผู้ผลิตยาไทย การวิเคราะห์ปัญหาการผลิตยาสมุนไพร ๖๐๓ สนับสนุนให้มีการใช้ยาสมุนไพรที่เอกชนผลิตโดยเน้นวัตถุดิบภายในประเทศ เป็นต้น (กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2539, หน้าคำนำ) ในส่วนของประชาชนเองก็หันมาสนใจและเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของสุขภาพและตื่นตัวกับเรื่องของสมุนไพรกันมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นในการใช้สมุนไพรในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อาหารสมุนไพร ยาและการรักษาด้วยสมุนไพร

การใช้ประโยชน์จากสมุนไพรมีมากขึ้นตามลำดับ สรรพคุณของสมุนไพรไทยได้รับการยอมรับทั้งจากตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ซึ่งแนวโน้มของตลาดสมุนไพรไทยยังมีความ

ต้องการอีกมาก และที่สำคัญประเทศของเรามีความพร้อมในเรื่องของวัตถุดิบและตลาดอยู่แล้ว โดยเฉพาะในเรื่องของการใช้สมุนไพรในการผลิตยา ที่ต่างประเทศกำลังหาทางเข้ามาทำการลงทุนและคัดเลือกสมุนไพรไทย นำไปสกัดหาตัวยาเพื่อรักษาโรคและส่งกลับมาขายในประเทศไทยในราคาที่แพงขึ้นหลายเท่า และได้นำสมุนไพรไทยไปปลูกและทำการจำหน่ายแข่งขันกับประเทศไทย ทำให้ในปีหนึ่ง ๆ เราต้องเสียดุลการค้าในการสั่งซื้อยาเป็นปริมาณมาก หากเราสามารถที่จะนำสมุนไพรมาผลิตเป็นตัวยาได้มากขึ้นก็จะส่งผลดีต่อประเทศ ช่วยลดมูลค่าการสั่งซื้อยาจากต่างประเทศลงนับปีละหมื่นล้านบาท

จากความสำคัญและประโยชน์ของสมุนไพรไทยนี้เอง จึงก่อให้เกิดธุรกิจท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรไทยขึ้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นธุรกิจที่น่าจะสามารถขยายให้เติบโตได้ ทั้งยังเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจชุมชนในยุคนี้ โดยเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยสร้างรายได้ สร้างงานอาชีพ รวมทั้งขยายโอกาสให้กับคนในท้องถิ่นได้มีงาน มีรายได้มากขึ้น ก่อให้เกิดอาชีพในท้องถิ่นในเรื่องการปลูกสมุนไพรไทย ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และยังช่วยให้มีการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการช่วยกันรักษาพืชสมุนไพรไทยที่มีความสำคัญและหายากให้คงอยู่ต่อไป ทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ส่งเสริมให้สมุนไพรไทยเป็นที่รู้จัก ก่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ ลดการจดสิทธิบัตรของต่างชาติ รวมทั้งการส่งเสริมให้สมุนไพรไทยกลายมาเป็นสินค้าที่สำคัญตัวหนึ่งทั้งตลาดในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย แต่ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งการจัดการธุรกิจก็เป็นปัจจัยหนึ่ง เพราะหากธุรกิจมีการจัดการที่ดีและเป็นระบบ การดำเนินงานธุรกิจก็จะสามารถพัฒนาและก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง การจัดการธุรกิจสมุนไพรไทย : มิติหนึ่งของการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น เพื่อศึกษาการจัดการธุรกิจในด้านต่างๆ การส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น รวมทั้งสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาด้านสมุนไพร เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาด้านสมุนไพรและเป็นการรักษาภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่สืบทอดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษากระบวนการจัดการธุรกิจสมุนไพรไทยและการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากรประกอบด้วย

- 1.1 เจ้าของกิจการและหัวหน้างานธุรกิจสมุนไพรไทย
- 1.2 ผู้ปลูกสมุนไพรไทย
- 1.3 ผู้ที่มาใช้บริการ
- 1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา มีดังนี้

2.1 กระบวนการจัดการธุรกิจสมุนไพร ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานผู้ประกอบการ การจัดการด้านการตลาด วิธีการปฏิบัติงาน การจูงใจผู้ปฏิบัติงาน วิธีการจัดการ และความคิดเห็นของผู้ที่ใช้บริการ

2.2 สมุนไพรไทย

2.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรไทย

2.2.2 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาด้านสมุนไพรไทย

2.3 การส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการธุรกิจ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางด้านการผลิต การจำหน่ายและการบริการของชมรมรักสมุนไพรลำปาง

กิจการ หมายถึง กิจการชมรมรักสมุนไพร

สมุนไพรไทย หมายถึง พืชที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่นของไทย โดยไม่ได้มีการแปรสภาพสามารถนำมาใช้เป็นยารักษาโรคและบำรุงร่างกายได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพปัญหาและแนวทางในการพัฒนางานด้านสมุนไพรไทย
2. เป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจสมุนไพรไทย
3. เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น